

Briselē, 2025. gada 9. septembrī
(OR. en)

12388/25

INST 249
POLGEN 127
AG 127

PAVADVĒSTULE

Sūtītājs:	Eiropas Komisijas ģenerālsekretāre, parakstījusi direktore <i>Martine DEPREZ</i>
Saņemšanas datums:	2025. gada 9. septembris
Saņēmējs:	Eiropas Savienības Padomes ģenerālsekretāre <i>Thérèse BLANCHET</i>
K-jas dok. Nr.:	COM(2025) 484 final
Temats:	KOMISIJAS PAZIŅOJUMS EIROPAS PARLAMENTAM UN PADOMEI 2025. gada stratēģiskās prognozēšanas ziņojums Noturība 2.0: dot ES iespēju attīstīties satricinājumu un neskaidrības apstākļos

Pielikumā ir pievienots dokuments COM(2025) 484 final.

Pielikumā: COM(2025) 484 final

Briselē, 9.9.2025.
COM(2025) 484 final

KOMISIJAS PAZIŅOJUMS EIROPAS PARLAMENTAM UN PADOMEI

2025. gada stratēģiskās prognozēšanas ziņojums

Noturība 2.0: dot ES iespēju attīstīties satricinājumu un neskaidrības apstākļos

1. IEVADS

Kopš pirmā stratēģiskās prognozēšanas ziņojuma 2020. gadā pasaules kārtība ir ārkārtīgi iedragāta. Pirmajā ziņojumā tika aplūkota noturības koncepcija, kas galvenokārt saistīta ar pirmajām strukturālajām atziņām, kuras gūtas no Covid-19 pandēmijas, bet nu ir pienācis laiks pastiprināt gan gatavību, gan noturību, lai saglabātu un atjaunotu ES kā spēcīgu dalībnieci šajā mainīgajā pasaulē.

Tāpēc šajā ziņojumā ir ieviests “noturības 2.0” jēdziens. 2020. gada ziņojumā jau bija definēts, ka noturība nav tikai krīzes pārvarēšana, lai saglabātu *status quo*. Tajā tika apgalvots, ka, lai saglabātu noturību pret sistēmas mēroga satricinājumiem un ilgtermiņa tendences, ES ir ilgtspējīgā, taisnīgā un demokrātiskā veidā jāpārveidojas un jāvirzās uz priekšu¹. Un ES patiešām ir apliecinājusi savu spēku un vienotību, reaģējot uz nesenajiem satricinājumiem, palīdzot iedzīvotājiem un uzņēmumiem pielāgoties lielām krīzēm un globālām megatendencēm (sk. 1. attēlu).

1. attēls. Nesenās lielās krīzes un savstarpēji saistītās megatendences, kas veido ES reakciju

Tomēr nākotnes problēmu mērogs, sarežģītība, daudzveidība un noturība – no ģeopolitiskiem un ģeoekonomiskiem satricinājumiem, konfliktiem un drošības apdraudējumiem, ieskaitot trīskāršo planētas krīzi (klimata pārmaiņas, piesārņojums un biodaudzveidības zudums)², līdz tehnoloģiskām un demogrāfiskām pārmaiņām un draudiem demokrātijai un vērtībām – prasa jaunu noturības līmeni. Tas nozīmē pāreju no galvenokārt reaktīvas pieejas uz proaktīvu un uz nākotni vērstu pieeju, lai prognozētu notikumus, optimizētu resursus un sagatavotos dažādiem nākotnes scenārijiem, jo mūsdienu pasaule ir neparedzamāka nekā jebkad agrāk. Ir iespējami

¹ Noturība ES rīcībpolitikās ir definēta šādos izdevumos: Manca A. et al., “Building a Scientific Narrative Towards a More Resilient EU Society. Part I: a Conceptual Framework”, 2017, DOI: [10.2760/635528](https://doi.org/10.2760/635528); Giovannini, E. et al., “Time for transformative resilience: the COVID-19 emergency”, 2020, DOI: [10.2760/062495](https://doi.org/10.2760/062495), un 2020. gada stratēģiskās prognozēšanas ziņojumā (COM(2020) 493 final).

² Sk. <https://unfccc.int/news/what-is-the-triple-planetary-crisis>.

daudzi atšķirīgi scenāriji, arī tādi, kas vēl tikai nesen šķita neiedomājami³. Šādā pasaulē vairs nav pietiekami reaģēt uz katru krīzi kā uz pagrieziena punktu. Pieeja noturībai, kas ir **pārveidojoša, proaktīva un uz nākotni vērsta (“noturība 2.0”)**, kļūst par izšķiroši svarīgu priekšrocību jaunajā ģeopolitiskajā realitātē un par būtisku Eiropas Savienības vajadzību.

Ar šo ziņojumu tiek sniegts ieguldījums pārdomās par to, kā panākt šo pieejas maiņu līdz jaunam noturības līmenim. Pamatojoties uz nesenajām stratēģijām un ziņojumiem, kas attiecas uz noturību, un aplūkojot plašu procesu⁴, tajā analizētas galvenās ilgtermiņa tendences un norises. Balstoties uz to, šajā ziņojumā politikas veidotājiem tiek sniegts ieskats par iespējamām darbībām, kas jāveic jau tagad, lai īstenotu redzējumu par noturīgu ES.

Šī pieeja ir cieši saistīta ar sagatavotību, kas tika ieviesta ar *S. Niinistö* ziņojumu⁵ un iestrādāta ES politikas rīcībā Eiropas sagatavotības savienības stratēģijā⁶. Sagatavotība ir vērsta uz ES spēju paredzēt, novērst, izturēt draudus un reaģēt uz tiem. Stratēģijā arī atzīts, ka ES ir vajadzīgas uz nākotni vērsta spējas un sistemātiska informācijas vākšana, izmantojot arī ES īpašumā esošo kosmosa infrastruktūru un pakalpojumus, lai proaktīvi apzinātu ne tikai tūlītējus draudus, ņemot vērā nepazīstamus vai pat grūti iedomājamus ilgtermiņa scenārijus. Šajā ziņā ļoti svarīgas jomas ir stratēģiskā prognozēšana, situācijas apzināšanās un agrīnā brīdināšana, un tās ir vēl vairāk jāstiprina.

Globālo satricinājumu laikā stratēģiskā prognozēšana palīdz ES nezaudēt kursu un raudzīties tālāk par pašreizējo darba kārtību. Tā sniedz skaidru izpratni ne tikai par jauniem riskiem, bet arī par nākotnes iespējām, apzinot scenārijus, pārskatot pieņēmumus, atklājot neredzamās zonas, sasaistot notikumus un novērtējot to kopējo ietekmi, izpētot iespējamo spektru, arī vēlamos nākotnes scenārijus un ceļus uz tiem. Lai to panāktu, tā strukturēti un sistemātiski izmanto kolektīvo intelektu. Šādas atziņas ir iestrādātas Komisijas politikas veidošanā, stratēģiskajā plānošanā un sagatavotībā. Tas ļauj labāk ņemt vērā uzsāktās politikas ilgtermiņa ietekmi un saskaņotību, kā arī noturību atšķirīgos nākotnes scenārijos, un izstrādāt kopīgu pozitīvu redzējumu par ES nākotni. Kopš 2020. gada šajā kontekstā būtiska nozīme ir Komisijas stratēģiskās prognozēšanas ziņojumiem. Šis ziņojums, kas ir pirmais saskaņā ar šo pilnvaru termiņu, ir pārejas ziņojums, kas paver ceļu prognozēšanas procesam, kurā izmantotas visas prognozēšanas metodes un rīki, kas atbalstīs nākamās ziņojuma izdevumus, sākot no 2026. gada. Tos var izmantot arī tam, lai izstrādātu saskaņotus rīcības plānus mūsu noturības uzlabošanai, konstatēto problēmu risināšanai un iespēju izmantošanai.

No noturības uz noturību 2.0

ES var paļauties uz vairākiem labvēlīgiem priekšnosacījumiem noturības stiprināšanai.

Pirmkārt, ES rīcībā ir unikāli resursi, lai nodrošinātu noturību tādā mērogā, kādu neviena dalībvalsts nevar sasniegt viena pati, proti, 450 miljoni cilvēku un vienotais tirgus, kurā darbojas 24 miljoni uzņēmumu un kurš veido 15 % no pasaules preču tirdzniecības apjoma; lauksaimniecības pārtikas nozare, kas nodrošina uzticamu apgādi ar pārtiku par pieņemamu

³ Sk., piem., 25 uz pierādījumiem balstītus iespējamus būtiskus traucējumus, kas varētu pārveidot politiku laikposmā no 2030. līdz 2050. gadam: ESAO, “*Strategic Foresight Toolkit for Resilient Public Policy. A Comprehensive Foresight Methodology to Support Sustainable and Future-Ready Public Policy*”, 2025, <https://doi.org/10.1787/bcdd9304-en>.

⁴ Šā ziņojuma pamatā ir nesenās Komisijas stratēģijas, kas attiecas uz noturību, un stratēģiskie ziņojumi, kas nodrošināja informāciju to sagatavošanai (piem., *Enrico Letta*, *Mario Draghi* un *Sauli Niinistö* ziņojumi), ziņojumos minētie pierādījumi, atziņas no publiska uzaicinājuma iesniegt atsauksmes, līdzdalības process Eiropas Komisijā, apspriešanās ar ES institucionālajiem partneriem, izmantojot Eiropas stratēģijas un politikas analīzes sistēmu (*ESPAS*), decentralizēto ES aģentūru prognozēšanas tīklu un domnīcas, kā arī dalībvalstu sniegtā informācija ES mēroga prognozēšanas tīklā. Tā pamatā ir arī iepriekšējie stratēģiskās prognozēšanas ziņojumi (2020–2023).

⁵ [Drošāk kopā](#) – Eiropas civilās un militārās sagatavotības un gatavības stiprināšana.

⁶ JOIN(2025) 130 final.

cenu, ievērojot augstus kvalitātes un ilgtspējas standartus; iedibināti kopēji demokrātijas satvari un tiesiskums gan tās iedzīvotājiem un uzņēmumiem, gan ārējiem partneriem; dažādas pārvaldības spējas – no stabiliem tirdzniecības politikas instrumentiem līdz globālu standartu noteikšanai.

Otrkārt, Eiropas Savienībai ir mērogs un spēja transformatīvi reaģēt uz ģeoeconomiskajiem satricinājumiem, planētas trīskāršo krīzi un digitālo pārkārtošanos.

Treškārt, ES var ātri pielāgoties krīzes laikā, lai gan ir jāpieņem sarežģīti lēmumi, pielāgojot savus mehānismus un struktūras. Mēs to pierādījām, īstenojot *NextGenerationEU*, lai palīdzētu dalībvalstīm pēc pandēmijas, un nodrošinot Eiropas investīciju pieaugumu, lai garantētu, ka mūsu aizsardzības industrija var ražot ātrāk un lielākā apjomā, kā arī veicinot militāro spēku un aktīvu ātru izvietošanu visā ES, īstenojot apbruņošanās plānu *ReArm Europe*.

Ceturtkārt, ES jau ir apliecinājusi noturību, reaģējot uz dažādām nesenām krīzēm un iegūstot pieredzi. Ir ieviesti un nostiprināti kopīgi Eiropas reaģēšanas mehānismi: Covid-19 vakcīnu kopīga iegāde, gāzes piegādes dažādošana nesenās enerģētiskās krīzes laikā vai *rescEU* resursu mobilizācija, reaģējot uz dabas ugunsgrēkiem vai citām dabas katastrofām, – tie visi ir piemēri elastīgai un efektīvai reaģēšanai, kuras pamatā ir solidaritāte un spēja pielāgoties.

Balstoties uz šo pieredzi, ir pienācis laiks izstrādāt redzējumu par noturīgu ES 2040. gadā. Šā redzējuma pamatā vajadzētu būt ES mērķiem un vērtībām⁷. Noturīgai ES 2040. gadā būtu jānodrošina šādi trīs pamatelementi:

- **miers ar Eiropas drošības palīdzību:** pateicoties savām stiprajām spējām, ES, pilnībā pieskaņojoties starptautiskajām aliansēm, atturēs valsts vai nevalstiskus aktorus, kuriem ir ļauni nodomi, un aizstāvēsies pret tiem; ES to panāks, apvienojot militāru spēku, visu sabiedrību aptverošu sagatavotību, instrumentus, kas spēj aizstāvēt tās intereses, kā arī spēcīgu globālo stāvokli un diplomātiju; paplašināta ES būs ilgstoša miera, drošības un labklājības stūrakmens visā Eiropas kontinentā; tai būs spēcīgas saites ar līdzīgi domājošām valstīm, kā arī partnerības, kas balstītas uz kopīgām interesēm, izmantojot savu ekonomisko un tirdzniecības varu un atvērtu stratēģisko autonomiju;
- **tādas vērtības kā demokrātija, cilvēka cieņa, brīvība, vienlīdzība, tiesiskums un cilvēktiesību ievērošana:** ES uzturēs, apliecinās, aizstāvēs un īstenos šīs vērtības un savu demokrātisko modeli iekšēji un projicēs tās pasaules mērogā. ES nodrošinās efektīvu pārvaldību ar demokrātiskām iestādēm, kā arī iespēju efektīvi īstenot cilvēku un uzņēmumu tiesības un pienākumus;
- **cilvēku labbūtība:** balstoties uz iekšējo un ekonomisko drošību, kvalitatīvām darbvietām, pievilcīgiem apstākļiem darba ņēmējiem un uzņēmumiem, ilgtspējīga labklājība, ievērojot planētas iespēju robežas, dzīvošanai piemērotu planētu ar klimatneitrālu un klimatnoturīgu ekonomiku un veselīgu dabisko vidi; kvalitatīva, cenas ziņā pieejama un iekļaujoša izglītība un apmācība un veselības aprūpes sistēmas; eiropieši pārliecinoši izmantos drošas tehnoloģijas, kas uzlabo viņu dzīvi, vienlaikus gūstot gandarījumu par darbu, piepildītu dzīvi, labvēlīgus apstākļus ģimeņu dibināšanai un bērnu audzināšanai, cenas ziņā pieejamu mājokli, kā arī drošu un kvalitatīvu pārtiku; Eiropa būs vieta, kur būs pieejama pasaules līmeņa infrastruktūra, veselības aprūpe un izglītība, kā arī plaukstošas valstis, reģioni un pilsētas, kas piedāvās “brīvību palikt”, paturot prātā pašreizējo paaudzi un nākamās paaudzes.

Lai īstenotu šo redzējumu, ir vajadzīgas drosmīgas pārmaiņas. Lai gan paredzamība un stabilitāte ir būtiska un pieder pie ES vērtībām, **mums ir jābūt gataviem mainīties, kad tas**

⁷ Līguma par Eiropas Savienību 3. panta 1. punkts – Savienības mērķis ir veicināt mieru, stiprināt savas vērtības (definētas 2. pantā) un savu tautu labklājību.

ir nepieciešams, apsteidzot notikumus, lai saglabātu un stiprinātu Eiropas projekta pamatprincipus.

2. GALVENĀS GLOBĀLĀS NORISES UN ES SPECIFISKĀS PROBLĒMAS SAISTĪBĀ AR LIELĀKU NOTURĪBU

ES turpmāko politikas telpu nolūkā uzlabot tās noturību nosaka **globālās meganorises un ES specifiskās problēmas, kas ir nonākušas uzmanības centrā kopš pirmā stratēģiskās prognozēšanas ziņojuma 2020. gadā.** Pievērsoties noturīgai ES 2040. gadam abās šajās jomās, ES būs jāintegrē šīs tendences politikas veidošanā un politiskajās izvēlēs, jāpaplašina sava rīcības joma un labāk jāorientējas nākotnes iespējās un izaicinājumos.

2.1. Galvenās ilgtermiņa norises pasaulē

Drošība ir kļuvusi par galveno virzītājspēku visās ES politikas jomās. Krievijas agresijas karš pret Ukrainu ir mainījis drošības perspektīvu. Ģeopolitiskie satricinājumi un pasaules daudzpusējās kārtības vājināšanās vēl vairāk palielina vajadzību pēc autonomijas attiecībā uz spēju aizsargāt pašreizējās un nākamās paaudzes. Pēdējie gadi liecina, ka par ieroci var izmantot visu – piegādes ķēdes, migrāciju, tirdzniecību, humāno palīdzību, kosmosu un informāciju⁸. Tā kā pelēkajā zonā starp karu un mieru darbojas hibrīddraudai, tie rada neskaidrības par saikni, un iekšējās un ārējās drošības aspekti kļūst arvien vairāk saistīti. Drošība vai tās trūkums ietekmē visu sabiedrību un ekonomiku: uzņēmējdarbību, investīcijas, sociālo un teritoriālo kohēziju, labklājību un labbūtību, kā arī mūsu demokrātiju un vērtības. Turklāt pēc Aukstā kara radīto “miera dividenžu” beigas un nestabilas ekonomiskās prognozes apdraud valstu budžetus, liekot izdarīt sarežģītas izvēles, kā arī uzsverot iespējas, piemēram, izmantot sinerģijas civilmilitārajā jomā.

Mēs esam liecinieki uz noteikumiem balstītas starptautiskās kārtības vājināšanai un globālās vides sašķelšanai. Globālās kārtības galvenie pīlāri – no Apvienoto Nāciju Organizācijas līdz Pasaules Tirdzniecības organizācijai – ir pakļauti spiedienam. Tas ir īpaši svarīgi ES, kas ir balstījusi savas priekšrocības uz atklātību: kopējā tirdzniecības politika, kas darbojas sinerģijā ar vienoto tirgu, kā arī starptautiskās partnerības un standarti ir atkarīgi no noteikumos balstītas starptautiskās pārvaldības⁹. Tādējādi starptautiskās kārtības nestabilitātei un daļējiem funkcionāliem traucējumiem, kā arī globālās ekonomikas daļējai sašķelšanai ir destabilizējoša ietekme uz ES spēju rīkoties savas ekonomikas un iedzīvotāju labbūtības interesēs. Arvien vairāk šķiet, ka atgriešanās pie iepriekšējā *status quo* ir maz ticama. Neraugoties uz negatīvo ietekmi, tas rada arī iespēju ES aktīvāk paust viedokli, veidojot nākotnes prasībām atbilstošu starptautisko kārtību, kas balstīta uz noteikumiem¹⁰.

Klimata pārmaiņu un dabas un ūdens resursu degradācijas ietekme ir pasliktinājusies, sasniedzot līmeņus, kurus ir grūtāk pārvaldīt. Gada vidējā temperatūra pasaulē jau ir pārsniegusi 1,5 °C virs pirmsindustriālā laikmeta līmeņa. Šo pārmaiņu kumulatīvā ietekme var nozīmēt kritisko punktu pārsniegšanu – no ledus slāņu kušanas līdz koraļļu rifu izzušanai un Atlantijas straumju traucējumiem –, kad notiks pēkšņas un neatgriezeniskas pārmaiņas. Ar klimatu saistīti ekstremāli laikapstākļi pēdējos 40 gados Eiropas Savienībā jau ir radījuši

⁸ Eiropas Savienības Drošības izpētes institūts, “*Hacking minds and machines. Foreign interference in the digital age*”, 2024, [CP_184.pdf](#).

⁹ Sk. Kopīgo paziņojumu par ES ieguldījuma stiprināšanu uz noteikumiem balstītā multilaterālismā (JOIN(2021) 3 final).

¹⁰ Biscop, S., *This is not a new world order. Europe rediscovers geopolitics from Ukraine to Taiwan*, 2024.

ekonomiskus zaudējumus 738 miljardu EUR apmērā (laikposmā no 1980. līdz 2023. gadam, un 22 % no šiem zaudējumiem ir radušies laikposmā no 2021. līdz 2023. gadam)¹¹. Līdz 2025. gada vasaras beigām savvaļas ugunsgrēkos ES ir izdeguši vairāk nekā miljons hektāru zemes, kas ir lielākais apjoms jebkurā gadā kopš 2006. gada, kad tika sākta oficiāla uzskaitē¹². Eiropas bioloģiskā daudzveidība un dabas būtiskais ieguldījums, ko sniedz ekosistēmu pakalpojumi, piemēram, tīrs gaiss un ūdens, strauji samazinās, apdraudot galvenos veselības veicinātājfaktorus. Tas noved pie riska daudzkrāšņošanās: sākot no megasausumiem, kas izraisa ūdens un pārtikas trūkumu, savvaļas ugunsgrēku neparedzamību, kritiskās infrastruktūras un kritisko transporta maršrutu pārrāvumus, un beidzot ar draudiem finanšu tirgiem¹³.

Globālais politiskais impulss klimata pārmaiņu mazināšanai dažās pasaules daļās ir apdraudēts, un klimata un vides politika arvien vairāk tiek instrumentalizēta un pakļauta dezinformācijai¹⁴. Tajā pašā laikā zaļā pārkārtošanās daudzās valstīs var palielināt neatkarību un izaugsmi. Arī Eiropai sekmīga pāreja uz ilgtspējīgu izaugsmi sniedz iespēju vienlaikus uzlabot Savienības stratēģisko autonomiju un konkurētspēju, jo īpaši izvēršot tīrās tehnoloģijas.

2.2. ES specifiskās problēmas

Vienlaicīgi centieni panākt ekonomikas konkurētspēju un stratēģisko autonomiju. Ņemot vērā neseno krīžu pieredzi, dažādas ekonomikas, to vidū ES, aktīvi īsteno stratēģisko autonomiju, lai nodrošinātu savu ilgtermiņa ekonomisko drošību¹⁵. Vienlaikus, lai risinātu globālas problēmas, ES mērķis ir uzlabot savu konkurētspēju galvenajās nozarēs. Abas šīs prioritātes ir būtiskas noturībai: Eiropas drošība un atvērtā stratēģiskā autonomija vairāk nekā jebkad agrāk būs atkarīga no mūsu spējas ieviest jauninājumus un konkurēt ar citām pasaules ekonomikām, jo īpaši neto nulles tehnoloģiju un digitālo tehnoloģiju jomā. Tāpēc, lai veidotu patiesu noturību, Eiropai ir jāpievēršas abām šīm jomām. Atvērta stratēģiskā autonomija pasargā ES no ārējiem satricinājumiem un atkarības, savukārt konkurētspēja virza inovāciju un ekonomisko spēku, kas vajadzīgs, lai strauji mainīgajā pasaulē pielāgotos, uzņemtos vadību un uzplauktu.

Globālajā ekonomikas sistēmā, ko sadrumstalojusi ģeopolitiskā konkurence, spriedze tirdzniecībā un paaugstināts valsts parāda līmenis, ES ir vēl vairāk sistemātiski jāintegrē drošības un stratēģiskās autonomijas apsvērumi savā ekonomikas politikā. Lai īstenotu gan konkurētspēju, gan stratēģisko autonomiju, vienlaikus ir vajadzīga rūpīga politikas izstrāde, jo autonomijas palielināšanas pasākumi var ietvert sākotnējās izmaksas vai strukturālus pielāgojumus un potenciāli samazināt īstermiņa efektivitāti. Mainīgās globālās dinamikas un pārmērīgas stratēģiskās atkarības iespaidā ir no jauna pievērsta uzmanība tam, lai publiskais iepirkums (arī kopīgs iepirkums un preferenciāls ES iepirkums) tiktu izmantots kā politikas

¹¹ Eiropas Vides aģentūra, “*Economic losses from weather- and climate-related extremes in Europe*”, 2024, <https://www.eea.europa.eu/en/analysis/indicators/economic-losses-from-climate-related>.

¹² <https://forest-fire.emergency.copernicus.eu/apps/effis/statistics/seasonaltrend>.

¹³ Eiropas Vides aģentūra, “*European Climate Risk Assessment*”, 2024. Nesen veikto analītisko darbu Eiropas Savienībā un līdz šim veiktos politiskos risinājumus sk. [ziņojumā par klimatiskā riska finanšu stabilitātei monitoringu](#) (C(2024) 4372 final).

¹⁴ Starptautiskā paneldiskusija par informācijas vidi, “*Information integrity about climate science: a systematic review*”, 2025, <http://doi.org/10.61452/BTZP3426>.

¹⁵ Eiropas Komisija, “*Shaping and securing the EU's open strategic autonomy by 2040 and beyond*”, 2021, <https://data.europa.eu/doi/10.2760/877497>.

instrumentu atvērtas stratēģiskās autonomijas veicināšanai un rūpniecības dekarbonizācijas centieni turpināšanai¹⁶.

Pārmērīga atkarība no pamatpakalpojumiem, ko sniedz trešo valstu subjekti tādās nozarēs kā digitālā joma un finanses, pakļauj ES riskiem, arī datu drošības ievainojamībai, pakalpojumu traucējumiem, spiegošanai un ekonomiskai piespiešanai. Tas jo īpaši attiecas uz digitālajiem pakalpojumiem, uz kuriem attiecas tīkla efekti, kas parasti ierobežo konkurenci¹⁷. Piemēram, aptuveni 70 %¹⁸ ES mākoņdatošanas infrastruktūras kontrolē trīs ASV uzņēmumi: *Amazon Web Services*, *Microsoft* un *Google*.

Enerģētiskā drošība ir būtisks noturīgas, nākotnes prasībām atbilstošas un konkurētspējīgas ekonomikas pamatelements, jo īpaši ņemot vērā to, ka 2023. gadā ES importēja 58 % no tai vajadzīgās enerģijas¹⁹. Tāpēc pārejas uz tīru enerģiju paātrināšana ir ne tikai būtiska, lai sasniegtu klimata mērķus, bet arī stratēģiska nepieciešamība samazināt atkarību no fosilā kurināmā importa un pasargāt ES no ģeopolitiskiem satricinājumiem, piemēram, tiem, ar kuriem tā saskārusies, Krievijai izmantojot enerģētiku par ieroci. Stiprinot enerģētisko drošību, ES laikposmā no 2031. līdz 2050. gadam varētu samazināt fosilā kurināmā importa izdevumus par 2,8 triljoniem EUR salīdzinājumā ar 2011.–2020. gada vidējo rādītāju. Ieguldot vietējā atjaunīgā tīrajā enerģijā un energoefektivitātē, ES stiprina savu autonomiju un veido noturīgāku zemu izmaksu sistēmu nākotnei. Tomēr šī pārkārtošanās rada arī jaunu atkarību gan no pašiem tīro tehnoloģiju produktiem, kur rūpnieciskajā ražošanā dominē citi globālie dalībnieki, gan no tādu kritiski svarīgo izejvielu arvien plašākā saraksta un daudzuma²⁰, kuras izmanto šajos produktos, kad tos ražo ES vai citur (sk. 1. izcēlumu)²¹.

1. izcēlums. Pie apvēršņa – laikmets iespējamam jaunam dominējošam stāvoklim izejvielu un tīro tehnoloģiju jomā

Pieaugošā globālā konkurence par kritiski svarīgiem resursiem un tīro tehnoloģiju tirgus daļu apvienojumā ar vairāk uz darījumiem balstītu pieeju starptautiskajām attiecībām varētu veicināt jaunas alianses starp valsts un privātā sektora aktoriem, kuru mērķis ir nostiprināt *OPEC* veida dominējošo stāvokli konkrētu resursu vai tehnoloģiju jomā. Šī kontrole var izraisīt ievērojamu cenu inflāciju un ierobežot piekļuvi būtiskiem materiāliem, radot nopietnus izaicinājumus ES stratēģiskajai autonomijai un pārejai uz tīru enerģiju. Reaģējot uz to, var palielināties uzsvars uz

Kritiski svarīgām izejvielām ir būtiska nozīme citās ES stratēģiskajās nozarēs, piemēram, aizsardzībā, civilajā drošībā, veselības aprūpē un autorūpniecībā. Traucējumi to piegādes ķēdēs vai nu sankciju, ģeopolitiskas piespiešanas, vai arī noziedzīgu organizāciju veiktas izejvielu kontrabandas dēļ²² varētu radīt ievērojamas negatīvas sekas ES. Savienības paļaušanās uz šo materiālu importu apvienojumā ar bieži vien augsto piegādes koncentrāciju dažās vērtības

¹⁶ Nicoli, F., "Mapping the road ahead for EU public procurement reform", 2025, <https://www.bruegel.org/first-glance/mapping-road-ahead-eu-public-procurement-reform>.

¹⁷ Montero, J., Finger, M., *The rise of the new network industries: regulating digital platforms*, 2021.

¹⁸ [June -2024_BDO_Market-research_IaaS_PaaS.pdf](#).

¹⁹ Eurostat, [Viešam skaidrību par enerģiju Eiropā – 2025. gada izdevums – Interaktīvās publikācijas – Eurostat](#).

²⁰ ES identificēto kritiski svarīgo izejvielu (KSI) skaits ir palielinājies no 14 izejvielām 2011. gadā līdz 34 izejvielām 2023. gadā.

²¹ Ziņojumā izmantotajos izcēlumos ir parādīti attiecīgie jaunie pārmaiņu signāli, kas izriet no ESPAS vadītā scenāriju skenēšanas procesa (<https://espas.eu/horizon.html>).

²² Eiropas Komisija, "Emerging risks and opportunities for EU internal security stemming from new technologies", 2025, <https://data.europa.eu/doi/10.2760/9617320>.

ķēdes valstīs (gan ieguves, gan pārstrādes jomā) rada nopietnus ekonomiskus un drošības riskus, jo īpaši ņemot vērā to, ka rūpniecisko izejvielu eksporta ierobežojumi kopš 2009. gada ir palielinājušies vairāk nekā pieckārtīgi²³. Aprites stiprināšana ES var samazināt šo atkarību.

Pieejas tehnoloģijai līdzsvarošana: svarīga nākotnes konkurētspējas atraisīšanai, bet prasa saistīto risku pārvaldību. Tehnoloģijām ir pārveides potenciāls: no zaļās un digitālās pārkārtošanās vai veselības aprūpes atbalstīšanas līdz ražīguma un konkurētspējas palielināšanai, kā arī drošības uzlabošanai. Tāpēc nākotnes tehnoloģiju apgūšana no fundamentālās zinātnes līdz pilnīgai darbības izvēšanai ir spēcīgs ģeopolitisks, ekonomisks un sabiedriska – un attiecīgi arī noturības – līdzeklis. To pieņemšana un veidošana Eiropas Savienībā ir mūsu turpmākās konkurētspējas pamats. Tas garantē mūsdienīgas pārvaldības spējas un efektīvu aizsardzību pret ļaunprātīgiem valsts un nevalstiskiem aktoriem.

Tomēr ir vajadzīgi labi mērķorientēti aizsardzības pasākumi, lai novērstu iespējamus sistēmiskus riskus drošībai, iedzīvotāju un darba ņēmēju tiesībām, privātam, klimatom un videi, kā arī demokrātijai, uzticībai un sociālajai un teritoriālajai kohēzijai. Mēs jau redzam, ka tirgū strauji un eksponenciāli iekļūst jaunas tehnoloģijas, ko lielā mērā veicina daži pasaules lielākie uzņēmumi. Nākamajā desmitgadē nozīmīgas būs daudzas jaunās tehnoloģijas: kvantu tehnoloģijas, biotehnoloģijas, neirotehnoloģijas un progresīvie materiāli vai robotika, katra ar plašām iespējām, bet vienlaikus arī ar akūtiem riskiem. Dažu citu tehnoloģiju, piemēram, saules ģeoinženierijas (vai saules starojuma modifikācijas) iespējamā izmantošana²⁴ ir ļoti strīdīga (sk. 2. izcēlumu).

2. izcēlums. Pie apvāršņa – globālā pārvaldība saules ģeoinženierijas izpētei

Neraugoties uz globālajiem centieniem, klimata pārmaiņu negatīvā ietekme bīstami pastiprinās. Šajā sakarā ir ierosināts saules starojuma modifikācijas (SRM) tehnoloģiju kopums, kas pazīstams arī kā saules ģeoinženierija. To mērķis būtu samazināt globālo sasilšanu, uzlabojot saules gaismas atstarošanu kosmosā. Lai gan to potenciālie ieguvumi ir ļoti nenoteikti, tās rada arī dažādas bažas saistībā ar distributīvo ietekmi vai ļaunprātīgu izmantošanu. Pašlaik nav starptautiska regulējuma attiecībā uz šo tehnoloģiju pētniecību, testēšanu vai ieviešanu. Tomēr vairākām valstīm ir vajadzīgās spējas un tās varētu šīs tehnoloģijas testēt, piemēram, ar stratosfēras aerosola iesmidzināšanu. Citas valstis, piemēram, Apvienotā Karaliste, veic ievērojamas investīcijas SRM pētniecībā, tādējādi iegūstot zināšanas un zinātību kā pamatu turpmākiem uz pierādījumiem balstītiem kompromisiem un nostiprinot lomu starptautiskajā lēmumu pieņemšanā.

Mākslīgais intelekts (MI) izceļas kā vispārīga lietojuma tehnoloģija ar tālejošu ietekmi uz katru cilvēka darbības jomu. Tas veicina zinātniskus atklājumus, kā to apliecina materiālu inovācija vai tās potenciāls attiecībā uz kvantu datu apstrādi, ražošanas pārveidi, veselības aprūpi²⁵, enerģijas piegādes optimizāciju²⁶, un dažādi citi cilvēka dzīves aspekti, arī potenciāls ražīguma pieaugums un darba tirgus traucējumi²⁷. MI var uzskatīt par spēku pavairotāju, kas nodrošina zināšanas un spējas, arī kritisko infrastruktūru, progresīvus bioierīces, kiberspējas vai autonomu uzraudzību, kas kādreiz bija valdību vai ekspertu ekskluzīvā joma²⁸. Retos gadījumos tehnoloģija tik ātri tiek pieņemta sabiedrībā. Dažu pasaules mēroga dalībnieku dominējošais stāvoklis tirgū un ietekme, sākot no pētniecības programmu noteikšanas līdz

²³ ESAO (2025), “OECD supply chain resilience review: navigating risks”, <https://doi.org/10.1787/94e3a8ea-en>.

²⁴ Eiropas Komisija, Galveno zinātnisko padomdevēju grupa, “Solar radiation modification”, 2024, <https://data.europa.eu/doi/10.2777/391614>.

²⁵ Pasaules Veselības organizācija, “Artificial Intelligence for Health”, 2024, <https://www.who.int/publications/m/item/artificial-intelligence-for-health>.

²⁶ Starptautiskā enerģētikas aģentūra, “Energy and AI”, 2025, <https://www.iea.org/reports/energy-and-ai>.

²⁷ Centre for Future Generations, “Preparing for AI labour shocks should be a resilience priority for Europe”, 2025, <https://cfg.eu/ai-labour-shocks/>.

²⁸ Amodei, D., *Machines of Loving Grace*, 2024.

politikas virzieniem, padara neskaidras robežas starp komerciālajiem un publiskajiem aktoriem un telpām. Tas prasa steidzami apsvērt dažādus scenārijus, to vidū galējos scenārijus, un sniedz skaidru pamatojumu izlēmīgai politiskai rīcībai.

ES inovācijas modelis veicina ideju, ka sabiedrībā ģenerētiem datiem – gan personīgiem, gan rūpnieciskiem – vajadzētu būt pieejamiem produktīvai un sadarbībai izmantošanai ar skaidriem ētiskiem nosacījumiem. Turklāt ES regulatīvā pieeja novērš nekontrolētu piekļuvi datiem par eiropiešiem. Tajā pašā laikā šis modelis var kavēt inovāciju un ienākšanu tirgū, kā arī tas saskaras ar problēmām saistībā ar finansējumu un ieviešanu. Piemēram, ES uzņēmēji bieži paļaujas uz banku finansējumu, un viņiem ir ierobežotāka piekļuve pašu kapitālam vai citiem riska kapitāla veidiem, kur riska kapitāls ir vairāk saistīts ar revolucionāru tehnoloģiju izstrādi, kas var veicināt inovāciju un sekmēt ekonomikas izaugsmi²⁹.

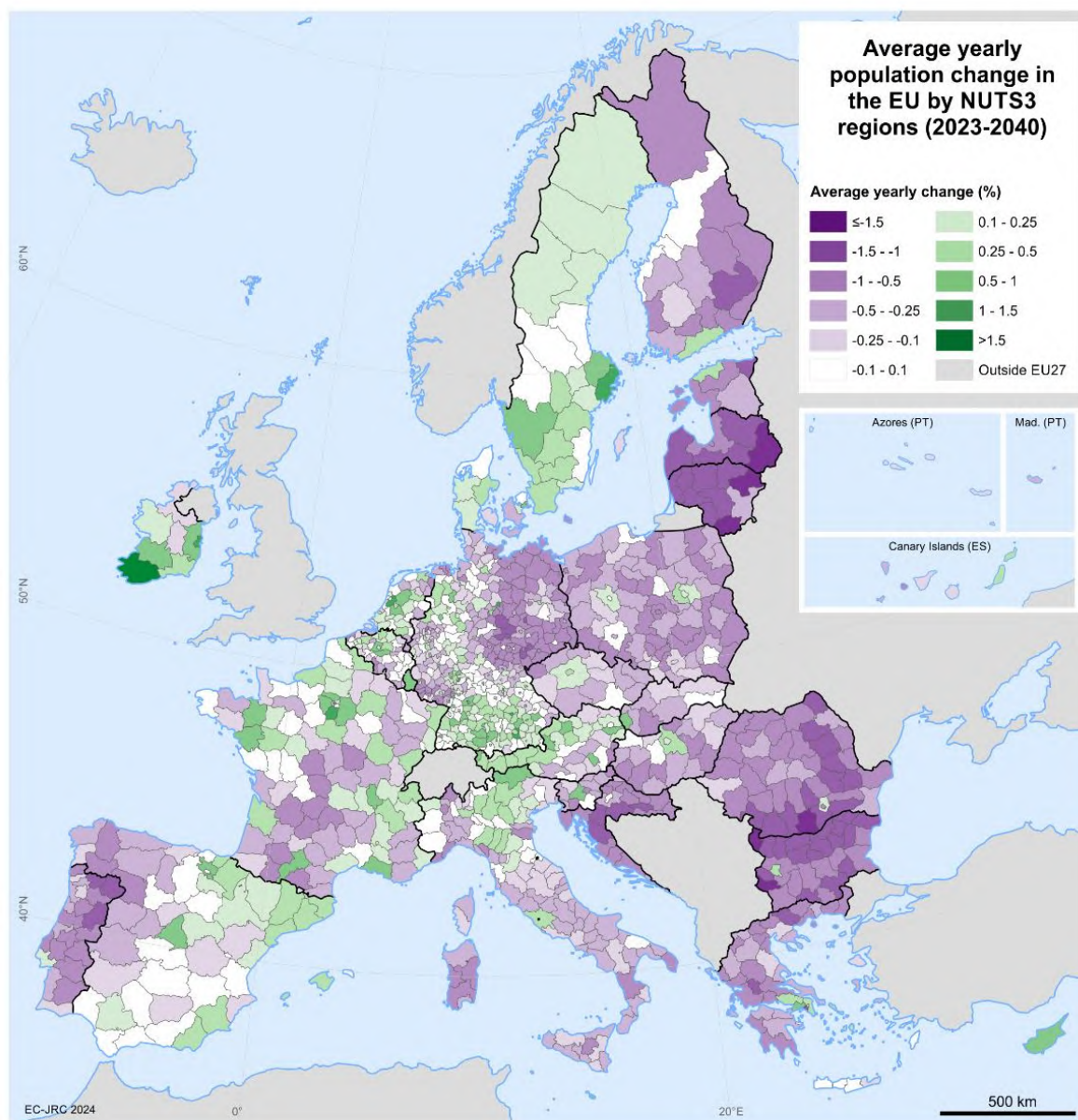
Līdz ar arvien straujāku tehnoloģiju attīstību arvien svarīgāk ir stiprināt uz ES vērtībām balstītu inovācijas modeli pretstatā ASV tirgus virzītajam vai Ķīnas valsts virzītajam modelim³⁰. Galvenā problēma centienos veicināt ētiski pamatotu un globāli konkurētspējīgu inovāciju ir ES tehnoloģiju pārvaldības un ar to saistītās politikas sadrumstalotība starp ES un tās dalībvalstīm.

2. attēls. ES iedzīvotāju skaita izmaiņas līdz 2040. gadam³¹

²⁹ Eiropas Centrālā banka, “*Capital markets union: a deep dive – five measures to foster a single market for capital*”, 2024, <https://www.ecb.europa.eu/pub/pdf/scpops/ecb.op369~246a103ed8.en.pdf>.

³⁰ Bradford, A., *Digital empires. The global battle to regulate technology*, 2023.

³¹ Eiropas Komisija, “Proгноzes un demogrāfiskā perspektīva par ES lauku reģioniem. Uz modelēšanu balstīts uzdevums”, 2025.

Cilvēku labbūtība un sabiedrības noturība spriedzes apstākļos. Viens no Savienības pamatmērķiem ir ES iedzīvotāju labbūtība. Būtiska vērtība ir dzīves kvalitātei un vispārējai dzīves pieredzei, izglītībai un prasmēm, darbam, garīgajai un fiziskajai veselībai, videi. Visi šie faktori arī veido pamatu sabiedrības noturībai – cilvēku spējai izturēt traucējumus un pārmaiņas. Šajā kontekstā Eiropas modelis ir viena no mūsu galvenajām priekšrocībām. Daudzas ES valstis ir starp tām pasaules vietām, kur iedzīvotāji ir vislaimīgākie³², un nevienlīdzības līmenis starp eiropiešiem ir viens no zemākajiem, salīdzinot ar citām pasaules daļām. Tomēr šis modelis ir pakļauts spriedzei – līdztiesība joprojām ir nevienmērīga un pilnīga iekļaušana vēl aizvien nav sasniegta. Lai uzturētu Eiropas labklājību, ir vajadzīgas ilgtspējīgas publiskās finanses un produktīva un konkurētspējīga ekonomika.

³² 2025. gada ziņojums par pasaules laimi, <https://worldhappiness.report/ed/2025/>.

Lai gan demogrāfiskās pārmaiņas bieži vien netiek ņemtas vērā, tām nākotnē būs ļoti būtisks domino efekts. Eiropieši dzīvo ilgāk. Vidējais paredzamais mūža ilgums kopš 2002. gada ir palielinājies gandrīz par četriem gadiem un tagad ir 81,4 gadi. Veselīga ilgmūžība sniedz ne tikai dažādas iespējas, bet arī rada problēmas, jo īpaši apvienojumā ar dzimstības rādītāju vienlaicīgu samazināšanos³³; tiek prognozēts, ka līdz 2040. gadam ES darbaspējīgā vecuma cilvēku skaits būs par 17 miljoniem mazāks nekā 2023. gadā³⁴. Tas ietekmēs mūsu konkurētspēju un radīs lielu spiedienu darba tirgū un valsts budžetos, arī apdraudot darbaspēka nodokļu spēju radīt pietiekamus ieņēmumus³⁵. Šo problēmu pastiprina prognozētās ievērojamās reģionālās atšķirības iedzīvotāju skaita samazināšanās ziņā ar krasu kontrastu starp pilsētu un lauku apvidiem, jo īpaši attālākiem reģioniem (sk. 2. attēlu).

Globālās norises palielinās spiedienu uz migrācijas plūsmām uz ES, jo īpaši no Āfrikas, kur tiek prognozēts, ka laikposmā no 2017. līdz 2035. gadam iedzīvotāju skaits palielināsies no 1,2 miljardiem līdz 1,8 miljardiem, kad aptuveni puse iedzīvotāju būs jaunāki par 21 gadu³⁶. Tajā pašā laikā demogrāfisko tendenču dēļ ES būs vajadzīga likumīga migrācija, vienlaikus apkarojot neatbilstīgu migrāciju. Kopā tas piedāvā iespējamu politikas ceļu, kā vajadzības ES darba tirgos saskaņot ar talantiem no ārvalstīm³⁷. Tomēr migrācija sniedz sarežģītu ainu gan likumīgās un neatbilstīgās migrācijas tendenču, gan arī tirgus vajadzību svārstīguma dēļ, kā arī tāpēc, ka tas ir politiski sensitīvs jautājums, kura risināšanai nepieciešamas uz pierādījumiem balstītas un depolarizējošas debates³⁸.

Reģionālā perspektīvā atšķirības Eiropas Savienībā pieaug un kļūst arvien sarežģītākas³⁹. Mēs arī saskaramies ar “neapmierinātības lokāciju”⁴⁰ parādīšanos, jo ekonomikas priekšrocības nav vienmērīgi sadalītas. Tehnoloģiju attīstība un klimata pārmaiņu ietekme var vēl vairāk sarežģīt šo situāciju, veicinot rūpniecības pārdali.

Veselības jomā ilgtermiņa problēmas ietver prasības pēc veselības aprūpes un vecāka gadagājuma cilvēku aprūpes sistēmām, ko papildina darbaspēka un prasmju trūkums un klimata pārmaiņu ietekme. Īpašas bažas rada arvien lielāka izolētība un vientulība⁴¹ un tas, ka ārkārtīgi palielinās garīgās veselības problēmas jauniešu vidū⁴² – daļēji sociālo plašsaziņas līdzekļu kaitīgās ietekmes dēļ⁴³, kā arī nepārnēsājamu slimību skaita pieaugums.

³³ Eurostat, https://ec.europa.eu/eurostat/statistics-explained/index.php?title=Fertility_statistics.

³⁴ Eiropas stratēģijas un politikas analīzes sistēma (ESPAS), “Choosing Europe’s future. Global trends to 2040”, 2024, <https://data.europa.eu/doi/10.2760/180422>.

³⁵ Eiropas Komisija, “Annual report on taxation 2025 – Review of taxation policies in the EU Member States”, 2025, <https://data.europa.eu/doi/10.2778/6367826>, un “2024 Ageing Report. Economic and Budgetary Projections for the EU Member States”.

³⁶ ESPAS ziņojums (2024), minēts iepriekš.

³⁷ <https://population-europe.eu/research/policy-insights/labour-markets-rescue-policy-pathways-forward>.

³⁸ Eiropas Komisija, “Navigating migration narratives”, 2025, <https://publications.jrc.ec.europa.eu/repository/handle/JRC142039>.

³⁹ ESPAS ziņojums (2024), minēts iepriekš.

⁴⁰ Eiropas Komisija, “Single Market economics briefs”, https://single-market-economy.ec.europa.eu/publications/single-market-economics-briefs_en.

⁴¹ Schnepf, S. V. et al. (red.), *Loneliness in Europe. Determinants, risks, interventions*, Population Economics.

⁴² Pasaules Veselības organizācija, <https://www.who.int/news-room/fact-sheets/detail/adolescent-mental-health>.

⁴³ Haidt, J., *The Anxious generation. How the great rewiring of childhood is causing an epidemic of mental illness*, 2024.

Noturība un labklājība ir saistītas arī ar planētas veselību⁴⁴. Pastāv sinerģijas starp klimatrīcību un rīcību ūdens un vides jomā, kā arī starp šīm un citām prioritārajām politikas jomām. Piemēram, veselīgas ekosistēmas – saldūdens ūdensobjekti vai okeāns, meži vai kūdrāji – ir vieni no efektīvākajiem oglekļa piesaistītājiem un palīdz mazināt klimata pārmaiņu pieaugošo ietekmi, piemēram, lietusgāzes un ilgstošu sausumu. Rīkojoties saskaņoti ar dabu, tiek veicināta drošība un ekonomiskā labklājība⁴⁵; piemēram, klimata pārmaiņu mazināšana un pielāgošanās tām palīdz ierobežot pandēmijas un atbalsta nodrošinātību ar pārtiku. Sistēmiska un nākotnes prasībām atbilstoša pieeja klimatadaptācijai var palīdzēt sasniegt vairākus mērķus, piemēram, infrastruktūras un ēku noturību gan pret klimatiskajiem, gan citiem apdraudējumiem⁴⁶. Kritiski svarīgi ekosistēmu pakalpojumi, piemēram, tīrs ūdens, augsne vai gaiss, ir būtiski ne tikai cilvēkiem, bet arī ekonomikai⁴⁷.

Tomēr joprojām pastāv daudzas neatliekamas problēmas, kas saistītas ar šīs sinerģijas izmantošanu. Lai gan ES ir ceļā uz sava mērķrādītāja – līdz 2030. gadam samazināt emisijas par 55 % – sasniegšanu, progress virzībā uz ES vidiskajiem mērķiem joprojām ir nepietiekams⁴⁸. Tajā pašā laikā ir pamanāma iespējamā spriedze starp ilgtspējas politiku un sociālo taisnīgumu, palielinot nepieciešamību atbalstīt tos cilvēkus un vietas, kurus tas skar visvairāk.

Pastāv arī jaunas iespējas attiecībā uz planētas veselību. Piemēram, mūsu izpratne par ekosistēmām varētu ievērojami paplašināties (sk. 3. izcēlumu), un to varētu izmantot sistēmas mēroga pārmaiņām un bioloģiskās daudzveidības integrēšanai par transversālu politikas prioritāti. Pasaulē jaunā biodaudzveidības ģeopolitika varētu palīdzēt pārorientēties uz ierobežoto dabas resursu vērtības atzīšanu un to ilgtspējīgu izmantošanu, atsakoties no to ekspluatācijas⁴⁹.

⁴⁴ ANO Vides programma, “*Navigating new horizons. A global foresight report on planetary health and human wellbeing*”, 2024.

⁴⁵ Apvienoto Nāciju Organizācijas Universitāte, “*Interconnected disaster risks: turning over a new leaf*”, 2025.

⁴⁶ Eiropas Vides aģentūra, “*European Climate Risk Assessment*”, 2024.

⁴⁷ Sk., piem., Dechezleprêtre, A., un V. Vienne, “*The impact of air pollution on labour productivity: Large-scale micro evidence from Europe*”, *OECD Science, Technology and Industry Working Papers*, Nr. 2025/14, <https://doi.org/10.1787/318cb85f-en>.

⁴⁸ Eiropas Vides aģentūra, “Eiropas Savienības 8. vides rīcības programma – monitoringa ziņojums par progresu 8. VRP mērķu sasniegšanā”, 2025.

⁴⁹ Eiropas Komisija, “ES vides prognozēšanas sistēma (FORENV) – Galīgais ziņojums par 2023.–2024. gada ciklu. Jaunie riski un iespējas bioloģiskās daudzveidības aizsardzībai un ekosistēmu pakalpojumiem ekonomikas un sabiedrības problēmu kontekstā”, 2025, <https://data.europa.eu/doi/10.2779/9033877>.

3. izcēlums. Pie apvāršņa – izpratne par “tumšo biosfēru” un dziļūdens ekosistēmām

Saskaroties ar ekosistēmu un to sniegto kritiski svarīgo pakalpojumu pasliktināšanos, zinātniskā uzmanība tiek pievērsta mazāk izpētītām teritorijām. Zem pasaules virsmas ir dziļais okeāns un “tumšā biosfēra” Zemes augsnē un garozā ar mikrobiem, kas rada tik daudz “tumšā skābekļa” (tiek ražots dziļajā okeānā un pazemes ūdeņos, kur nav gaismas), ka to globālā nozīme ir salīdzināma ar lietusmežu nozīmi. Jaunajos pētījumos galvenā uzmanība tiek pievērsta tam, ko šie pazemes resursi varētu nozīmēt klimata pārmaiņu mazināšanas, bioloģiskās daudzveidības un pamatpakalpojumu sniegšanas kontekstā. Dziļā okeāna ekosistēmas un to potenciāli revolucionārā ietekme uz biotehnoloģiju, klimatnoturību un medicīnu ir vēl viena jauna joma. Turpmākā rīcība varētu ietvert, piemēram, vertikālu aizsardzības zonu un tādu “neredzamu” rezervju izveidi, kas integrētas turpmākajos bioloģiskās daudzveidības mērķrādītājos. Progresīvas izpētes tehnoloģijas varētu paātrināt zinātniskos atklājumus un palielināt spiedienu attiecībā uz dziļjūras vides (piem., kritiski svarīgu izejvielu) izmantošanu, tāpēc ir vajadzīga piesardzīga un sistēmiska pieeja.

Mūsu demokrātija un pamatvērtības ir apdraudētas. Eiropieši uzskata, ka vissvarīgākā joma noturības nodrošināšanai ir demokrātija un pārvaldība (41 %) ⁵⁰. Salīdzinājumā ar citām sistēmām veselīgās demokrātijās ir integrēta noturība, kas saistīta ar pielāgošanās spēju, sabiedrības atbalstu, pārskatatbildību un paškorekcijas mehānismiem. Tomēr, ja nav stingru aizsardzības mehānismu, tās var būt neaizsargātas pret pavājināšanos, savukārt atkārtota demokratizācija nav viegla pat pēc tādām vēlēšanu radītām izmaiņām, kas sola demokrātijas regresu pavērst pretējā virzienā ⁵¹. Tajā pašā laikā demokrātija ES ir pakļauta ārējam un iekšējam spiedienam: sākot no tiesiskuma un mediju brīvības apdraudēšanas, uzbrukumiem pilsoniskajai sabiedrībai, spieģrogrammatūras, ārējas manipulācijas ar informāciju, iejaukšanās informācijā un dezinformācijas un beidzot ar iejaukšanos vēlēšanās. Mēs esam liecinieki tam, ka arvien vairāk tiek popularizēti antidemokrātiski vēstījumi un attieksme, arī jauniešu vidū, un tiek izmantota sabiedrības, politiskā, ekonomiskā un tehnoloģiskā neaizsargātība.

Lai gan ne visi šie apdraudējumi ir jauni, šo draudu mērogs un atvērtība ir palielinājusies. Cilvēku viedokļus arvien vairāk ietekmē uz algoritmiem balstīti, personalizēti avoti, kas ierobežo kopīgo telpu demokrātiskām debatēm, kuru pamatā ir kopīgi fakti un pierādījumi. Liela daļa (42 %) Eiropas jauniešu ziņas iegūst galvenokārt no *TikTok*, *Instagram* vai *YouTube* ⁵². Sociālie mediji padziļina ideoloģisko atbalss kameru veidošanos un veicina polarizāciju, turklāt algoritmos prioritāte ir kūdošam saturam. Šķiet, ka starp jaunām sievietēm un vīriešiem rodas politiska un ideoloģiska plaisa ⁵³. Mēs arī redzam jaunas globālās oligarhijas sekas, kur politiku arvien biežāk ietekmē daži tehnoloģiju miljardieri. Lai gan MI ir potenciāls uzlabot demokrātisko procesu efektivitāti, pārredzamību un iekļautību, manipulācijas kampaņas, kurās izmanto dziļviltojumus vai MI radītas viltus ziņas, jau spēj vājināt valdības, mazināt uzticēšanos, destabilizēt tirgus vai ietekmēt vēlēšanas (sk. 4. izcēlumu). To parāda ārvalstu iejaukšanās un sociālo mediju platformu ļaunprātīga izmantošana dezinformācijai nesenajās vēlēšanās dažās dalībvalstīs. Ātra un nekontrolēta tehnoloģiju attīstība var tikai vēl vairāk sarežģīt dezinformācijas radīto problēmu.

⁵⁰ Eiropas Komisija, “*Resilience: The future of Europe as seen by EU citizens – Thematic analysis of the future stories shared through the #OurFutures initiative*”, 2025.

⁵¹ Eiropas Demokrātijas centrs, “*How to strengthen democratic resilience. Five lessons for democratic renewal*”, 2024, <https://europeandemocracyhub.epd.eu/how-to-strengthen-democratic-resilience/>.

⁵² Eurobarometra 2024. gada jauniešu apsekojums, Eiropas Parlaments, 2025.

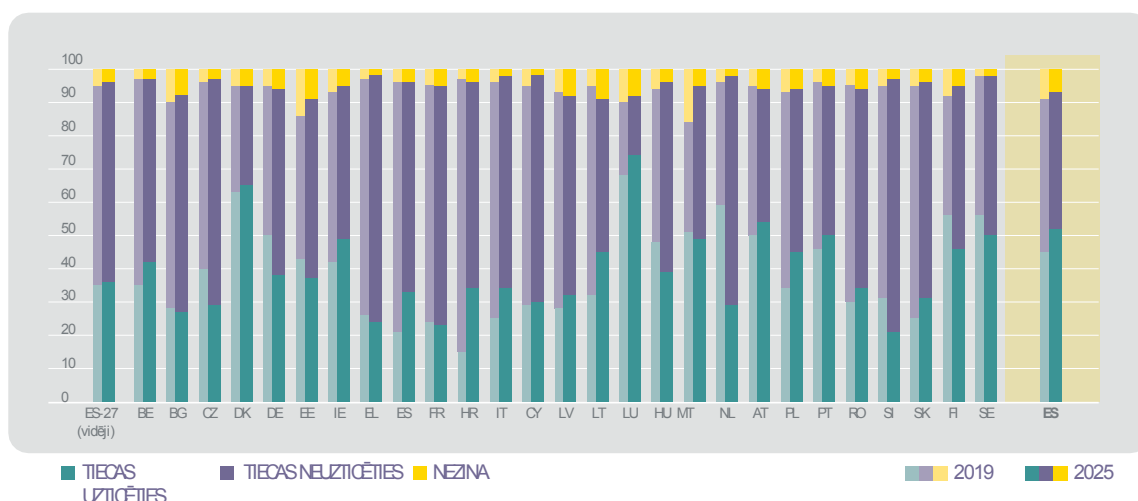
⁵³ Berland, O., un Leroutier, M., “*The gender gap in carbon footprints: determinants and implications*, Grantham Research Institute on Climate Change and the Environment”, 2025, darba dokuments Nr. 424.

4. izcēlums. Pie apvēršņa – viela pārdomām

Tehnoloģiskais progress arī rada diskusiju par to, kādus personas un sensitīvus datus nākotnē varētu izmantot politiskiem mērķiem. Dažos gadījumos tas varētu attiekties uz neirālajiem datiem, ko ģenerē mūsu nervu sistēmas, piemēram, ko ievāc biometriskas valkājamas ierīces. Progresīvi MI lielo valodu modeļi jau spēj ņemt vērā emocijas; izmantojot neirālos datus, tie varētu ievērojami palielināt savu spēju apmierināt emocionālās vajadzības. Algoritmi jau tagad var prognozēt, kāds saturs tiks “superizplatīts” sociālajos medijos. Apvienojot šīs zināšanas ar neirālajiem datiem, varētu pavērt ceļu bezprecedenta iespējām virzīt arī politisko rīcību indivīdu un sabiedrības mērogā. Tas izraisa debates par iespējamo nepieciešamību paplašināt privātuma tiesības, attiecinot tās uz citām jomām, piemēram, neirālajiem datiem, ko arvien vairāk pieprasa tehnoloģiju uzņēmumi.

Tomēr aina nav pilnīgi drūma, ja mēs uzskatīsim uzticēšanos valdībām kā demokrātiskās veselības rādītāju. Lielākā daļa (52 %) eiropiešu mēdz uzticēties ES, un tas ir augstākais rezultāts kopš 2007. gada (sk. 3. attēlu). Jauniešu (15–24 gadi) vidū šis līmenis ir pat augstāks – 59 %.

3. attēls. Uzticēšanās valsts valdībai un ES (2019. un 2025. gads)⁵⁴

Demokrātijas noturības un atjaunošanas pirmsākumi meklējami sociālajā kohēzijā, līdzsvara un atsvara institucionālajos mehānismos un inovācijās demokrātijas uzlabošanai⁵⁵. ES ir iespējas saskaņoti rīkoties attiecībā uz visiem šiem jautājumiem, izmantojot savu politiku un instrumentus.

3. CEĻĀ UZ NOTURĪGU ES 2040. GADĀ – RĪCĪBAS JOMAS

Pamatojoties uz dažādajām nesenajām Eiropas iniciatīvām, kas attiecas uz noturību, ES ir jāturpina formulēt politikas pasākumu kopumu, kura pamatā ir saskaņota un visaptveroša pieeja, lai veidotu ekonomisko, sociālo, vides un politisko noturību. Lai to panāktu, ir vajadzīga visas valdības pieeja, kā arī konsekventa ES politikas “stresa testēšana”

⁵⁴ Eiropas Komisijas standartaptauja, 2019. gada rudens un 2025. gada pavasaris.

⁵⁵ Eiropas Demokrātijas centrs, “A new dynamic of democratic resilience?”, 2025, <https://europeandemocracyhub.epd.eu/a-new-dynamic-of-democratic-resilience/>.

attiecībā uz noturību tagad un turpmāk. Vēl būtiskāk ir tas, ka, ņemot vērā gan pašreizējās problēmas, gan redzējumu par plašāku Savienību, ES ir jāveic nepieciešamās reformas, lai garantētu daudzlīmeņu institucionālo struktūru un mehānismus, kas ne tikai ļauj tai efektīvi darboties, bet arī nodrošina spēju pieņemt drosmīgus lēmumus, vajadzības gadījumā uzlabojot kvalificēta vairākuma balsošanu. ES ir vajadzīga arī daudzgadu finanšu shēma, kas atbilst tās prioritātēm, ir mērķtiecīgāka, vienkāršāka un ietekmīgāka⁵⁶. ES iestādēm ir jānodrošina noturīga, moderna un efektīva valsts pārvalde, kas spēj sarežģītos apstākļos īstenot mūsu politiskās prioritātes.

Šajā ziņojumā ir ierosinātas galvenās darbības jomas (saraksts nav izsmeļošs), kurām var būt būtiska pozitīva ietekme un kurās ES un tās dalībvalstīm ir rīcībasplāns.

Galvenā joma Nr. 1: saskaņota globāla redzējuma par ES izstrādi

ES ir jāizmanto sava pozīcija kā spēcīgai, stabilai un uzticamai partnerei vietēji un pasaulē, pamatojoties uz savām pamatvērtībām un mērķiem. ES ir skaidrāk jāpauž, par ko tā iestājas, un uzstājīgāk jāizstāvē savs atšķirīgais modelis. Lai to panāktu, ir jāizstrādā skaidra ES stratēģiskā koncepcija, kas ietver pamatprincipus, kurus piemēro iekšpolitikas veidošanai, kā arī nolūkā orientēties globālajā arēnā un stiprināt starptautisko uz noteikumiem balstīto sistēmu. Tā ir jāpapildina ar tādu projektu īstenošanu, ar kuriem tiek reaģēts uz cilvēku un vietu vajadzībām Eiropā, balstoties uz viņu interesēm un Eiropas vērtībām. Ar šiem projektiem būtu jāparāda Eiropa kā uzticama dalībiece un partnere, kas dod priekšroku sadarbībai, nevis sāncensībai, taču spēj arī aizstāvēties un vērsties pret tiem, kas apdraud tās intereses. Tas ietver arī talantu piesaistīšanu no ārvalstīm akadēmiskajās aprindās, pētniecībā un citās svarīgās nozarēs, piemēram, biotehnoloģijās.

Lai īstenotu šo pieeju, ES būtu jāatbalsta euro, uzņemoties nozīmīgāku lomu pasaules mērogā, un jānodrošina stabila normatīvā vide, kas veicina investīciju piesaisti. Kandidātvalstu pievienošanās būtu jānosaka par prioritāti ekonomiski un ģeopolitiski spēcīgākai Savienībai. Paātrinot ES paplašināšanās procesu un pastiprinoties pakāpeniskai integrācijai, kandidātvalstis, potenciālās kandidātvalstis un ES tuvākās kaimiņvalstis būtu pakāpeniski jāintegrē ES politikas iniciatīvās. ES ir jāveido jaunas partnerības un alianses, balstoties uz kopīgām interesēm, par pamatu izmantojot stratēģiju *Global Gateway*, vienlaikus stiprinot mehānismus savas enerģētiskās un ekonomiskās drošības aizsardzībai apvienojumā ar klimata aizsardzību. ES būtu aktīvi un ar saskaņotu pieeju jāveido diskusija par jaunu, uz noteikumiem balstītu pasaules kārtību un multilaterālisma reformu, iesaistot Apvienoto Nāciju Organizāciju un Pasaules Tirdzniecības organizāciju. ES būtu jāvirzās tālāk par reaktīvu, krīzes virzītu pieeju kaimiņattiecību politikai un tā vietā būtu jāveido ilgtermiņa, savstarpēji izdevīgas partnerības. Tas varētu veicināt stabilitāti plašākā ES kaimiņreģionā, vienlaikus radot kopīgu labklājību un stiprinot tās globālo ietekmi.

Galvenā joma Nr. 2: iekšējās un ārējās drošības stiprināšana

ES un tās dalībvalstīm kopā ar kandidātvalstīm, tuvākajām kaimiņvalstīm un līdzīgi domājošiem partneriem ir jāizstrādā uz nākotni vērsta, tehnoloģiski gudra pieeja. Šai pieejai būtu jāizmanto civilmilitārās sinerģijas, lai atturētu no aktoriem, kuriem ir negodprātīgi nodomi, un aizsargātu iedzīvotājus, uzņēmumus un pilsonisko sabiedrību no kombinētiem iekšējās un ārējās drošības apdraudējumiem, pilnībā ievērojot ES vērtības un starptautiskās tiesības. Īpaša uzmanība būtu jāpievērš racionalizētai lēmumu pieņemšanai krīzes situācijās, kā arī ES izcelsmes stratēģisko veicinātāju, piemēram, drošas digitālās infrastruktūras, energotīklu, transporta tīklu un infrastruktūras, kosmosa infrastruktūras un pakalpojumu, kā arī

⁵⁶ Sk. Komisijas priekšlikumu daudzgadu finanšu shēmai 2028.–2034. gadam (COM(2025) 570 final).

informācijas vākšanas un analīzes sistēmu, izstrādei un ieviešanai praksē. Tas būtu jādara, labāk izmantojot ES apjomradītus ietaupījumus, piemēram, apvienojot iepirkumus, jo īpaši liela mēroga infrastruktūrām un drošības jomā. Lai efektīvi novērstu drošības riskus, ir jāuzlabo gatavība un sagatavotība visā ķēdē – no atsevišķiem sabiedrības locekļiem un vietējām civilajām organizācijām līdz rūpniecībai, valdības aktoriem un ES dalībvalstu bruņotajiem spēkiem. Turklāt būtu jāstiprina esošās prognozēšanas spējas tādās jomās kā civilā drošība, robežu pārvaldība un noturība pret katastrofām. Būtu jāpastiprina ES un NATO sadarbība, lai izvairītos no sadrumstalotības, saskaroties ar drošības problēmām. Drošības jautājumi ir jārisina visās galvenajās politikas jomās un nozarēs, izmantojot integrētu teritoriālo skatījumu.

Galvenā joma Nr. 3: tehnoloģiju un pētniecības potenciāla izmantošana

ES būtu jāuzņemas vadošā loma globālās pārvaldības un spēcīgas ietekmes tehnoloģiju, jo īpaši inovatīvu un tīru tehnoloģiju, citastarp zilo tehnoloģiju, aizsardzības veidošanā un vienlaikus jānodrošina, ka mums ir ES kritiski svarīgo tehnoloģiju izvēle.

Lai izmantotu MI milzīgo pārveidojošo potenciālu sniegt pozitīvu ieguldījumu sabiedrībā, ES un tās dalībvalstīm ir jāgarantē, ka Eiropā var droši attīstīt progresīvo MI un ka tā pieņemšana un izplatīšana ir saskaņota ar Eiropas vērtībām – cieņu, taisnīgumu un solidaritāti –, vienlaikus sistemātiski gatavojoties dziļajām pārmaiņām, ko MI radīs, piemēram, darba tirgū un drošības jomā. Nosakot globālus standartus un veidojot stratēģisko autonomiju galvenajā MI pētniecībā, infrastruktūrās un pamata modeļos, ES var nodrošināt, ka MI graujošā vara kļūst par labklājības, iekļautības, drošības, drošuma un demokrātiskās uzticēšanās virzītājspēku. ES vajadzētu būt pasaules līderei ētisku un drošu MI inovāciju veidošanā, veicinot pārredzamu, pārskatatbildīgu un uz cilvēku vērstu MI, sistemātiski novērtējot un mazinot sistēmiskos riskus, ko rada visprogresīvāko MI modeļu nepareiza izmantošana, nepareiza darbība vai nesaskaņotība.

Lai nostiprinātu savas vērtības, ES ir jāspēj ietekmēt to, kā tiek veidotas tehnoloģiju sistēmas un infrastruktūra un kādiem mērķiem tās ir optimizētas. Šajā jomā būtiska nozīme ir koordinācijai ar dalībvalstīm, finansiālam atbalstam, regulējuma vienkāršošanai attiecībā uz stratēģiskiem projektiem (piem., drošiem datu centriem un progresīvākajiem Eiropas MI modeļiem), atvērtajai zinātnei, ES pētniecības infrastruktūrām, “regulatīvajām smilškastēm”, pārredzamiem standartiem un stabilai institucionālajai uzraudzībai. MI gigafabrikas kā infrastruktūra vai vispārīga lietojuma MI prakses kodekss kā *de facto* standarts progresīva MI drošībai un drošumam ir daudzsoļi šādu viedu un stratēģisku pieeju piemēri.

ES ir arī jāstiprina sava tehnoloģiskā suverenitāte kritiski svarīgās jomās, koncentrējoties uz stratēģiskām nākotnes vērtības ķēdēm, veidojot savu kā uzticama reģionāla partnera lomu, un veicot ES (un dalībvalstu) politikas stresa testēšanu attiecībā uz to stratēģiskās autonomijas ietekmi. ES būtu jādemonstrē ētiska un zinātniski pamatota līderība atbildīgā un piesardzīgā pieejā jaunām pretrunīgām tehnoloģijām, piemēram, superizlūkošanai vai cilvēku darbības paplašināšanai, progresīvai okeāna izpētei vai saules starojuma modifikācijai, arī veicinot globālas sadarbīgas pārvaldības struktūras, lai vadītu iespējamos riskus, ieguvumus un distributīvo ietekmi. Pamatojoties uz *IRIS*² satelītsakaru tīkla pieredzi, varētu paredzēt Eiropas publiskā un privātā sektora partnerības gadījumos, kad kā sabiedriskais labums tiek ieviestas jaunas tehnoloģijas, t. i., digitālās platformas, MI un algoritmi sabiedrisko pakalpojumu un veselības aprūpes vai stratēģiskās infrastruktūras jomā, citastarp pētniecībā. ES ir jānovērš politikas sadrumstalotība tehnoloģiju pārvaldībā. Saskaņotība visos līmeņos un jomās ļautu proaktīvi apzināt un pārvaldīt iespējamos kompromisus (piem., starp piegādes ķēdes efektivitāti un stratēģisko autonomiju; starp jaunām digitālajām tehnoloģijām un enerģijas patēriņu), stiprināt sinerģiju starp atšķirīgām politikas jomām (piem., rūpniecības politiku un

drošību) un ļaut palielināt starptautisko sadarbību un standartu noteikšanu ar līdzīgi domājošiem partneriem.

Galvenā joma Nr. 4: stiprināt ilgtermiņa ekonomikas noturību un sagatavoties darba tirgus satricinājumiem

ES ir jāstiprina spēja nodrošināt iekļaujošu un ilgtspējīgu izaugsmi apvienojumā ar spēju ātri absorbēt ārējos satricinājumus. Tai būtu jāstrādā, lai stiprinātu un pārveidotu nozares, tādējādi nodrošinot kolektīvos ieguvumus no jaunajām tehnoloģijām. ES būtu jāizstrādā visaptverošs novērtējums par pašreizējām un turpmākajām nozarēm, jo īpaši tām, kas ir būtiskas tās stratēģiskajai autonomijai, un būtu jāveic saskaņoti pasākumi, lai stiprinātu piegādes ķēdes, resursus (arī prasmes), spējas, kapacitāti un kontroli, vienlaikus nodrošinot Savienības ekonomisko, sociālo un teritoriālo kohēziju. ES būtu arī jā sagatavojas gaidāmajiem darba tirgus traucējumiem un konfigurācijas maiņai, ko izraisa dažādas megatendences, sākot no ģeopolitikas, zaļajām un tehnoloģiskajām pārmaiņām un beidzot ar darbvietu un demogrāfijas mainīgo raksturu.

ES un tās dalībvalstīm ir jāiegulda ES ekonomikas dekarbonizācijā un globālās rīcības veicināšanā nolūkā paātrināt pāreju uz tīru enerģiju un samazināt siltumnīcefekta gāzu emisijas, kā arī pasaules līmeņa klimatnoturīgā infrastruktūrā. ES būtu jāturpina attīstīt aprītes ekonomiku, jāstiprina kritiski svarīgo izejvielu vietējā ieguve, ražošana un reciklēšana un vienlaikus jāiegulda pētniecībā un izstrādē, lai stratēģiskās nozarēs aizstātu šīs izejvielas ar nefosilām izejvielām, pastiprināti sadarbojoties ar partnervalstīm kritiski svarīgu izejvielu jomā.

Lai plašā mērogā mobilizētu nepieciešamo privāto kapitālu, ir būtiski veidot patiesu uzkrājumu un investīciju savienību, lai Eiropas uzkrājumus novirzītu stratēģiskās investīcijās ekonomiskajai noturībai un klimatnoturībai, konkurētspējai un inovācijai. ES un tās dalībvalstīm būtu jāturpina darbs saistībā ar vienkāršošanu, jo īpaši attiecībā uz MVU.

ES aizsardzības savienības izveide ir iespēja īstenot koordinētu politiku (gan starp ES un dalībvalstīm, gan ES politikas jomās), kurā tiek apvienota konkurētspēja, drošība, prasmes, inovācija un sagatavotība. Kad vien iespējams, būtu jāizmanto papildu investīcijas aizsardzībā un pētniecībā un inovācijā, lai atbalstītu divējāda lietojuma tehnoloģijas un infrastruktūras, koncentrējoties uz civilmilitāro sinerģiju izmantošanu visā inovācijas ķēdē – no fundamentāliem pētījumiem līdz spēju iepirkumam. Tāpat būtu optimāli jāizmanto civilās tehnoloģijas, lai atbalstītu aizsardzības gatavību.

Galvenā joma Nr. 5: atbalsts ilgtspējīgai un iekļaujošai labklājībai

ES būtu jāturpina atbalstīt sociālo tirgus ekonomiku un taisnīgu pārkārtošanos uz tīru ekonomiku. Tam būtu jāietver pastāvīgs atbalsts pārejai no darbaspēka aplikšanas ar nodokļiem uz negatīvu ārējo faktoru aplikšanu ar nodokli līdzsvarotā veidā, kas nodrošina ilgtspējīgus nodokļu ieņēmumus, kā arī ilgtspējīgu produktu un pakalpojumu pieejamību cenas ziņā un pieejamību kopumā. Īstenojot taisnīgu pārkārtošanos, tai būtu no jauna jākoncentrējas uz savlaicīgu un reālu atbalstu skartajām kopienām un grupām un uz sadarbību ar tām, kā arī uz pievilcīgu pēcoglekļa redzējumu attiecībā uz tām. Tai būtu jāturpina pārdomas par jaunu Eiropas sociālo līgumu, kas atjaunotu uzticību visu eiropiešu labā, ar atjauninātu labklājības politiku un būtu jākoncentrējas uz kvalitatīviem sabiedriskajiem pakalpojumiem, kā arī uz reģioniem un iedzīvotājiem, kurus atšķirības ietekmē visvairāk. Īpašs uzsvars būtu jāliek uz drošu un noturīgu zāļu piegādes ķēžu garantēšanu un profilaktisko veselības aprūpi, nodrošinot pacientiem efektīvu un cenas ziņā pieejamu terapiju un ārstēšanu, novēršot nevienlīdzību veselības jomā un veicinot veselīgāku dzīvesveidu, izmantojot jaunās tehnoloģijas. Komisijas darbs, izstrādājot ilgtspējīgu un iekļaujošas labklājības rādītāju infopaneli, kas varētu

samazināt ziņošanas slogu⁵⁷, tagad ir pietiekami pavirzījies uz priekšu, lai to iekļautu politikas izvērtēšanā un investīciju un reformu lēmumu pieņemšanā. Komisijai būtu jāstiprina sadarbība ar ESAO un Apvienoto Nāciju Organizāciju (pamatojoties uz Nākotnes paktu) attiecībā uz starptautiskajiem centieniem izstrādāt “tālāk par IKP” satvarus, pamatojoties uz Programmu 2030. gadam un to ilgtspējīgas attīstības mērķiem.

Galvenā joma Nr. 6: izglītības pārveide

ES un tās dalībvalstīm būtu jāapsver izglītības pārveide un darbs, ņemot vērā jaunās tehnoloģijas, demogrāfiju, nākotnes traucējumus un pārmaiņas. Tas nozīmē iekļaut mūžizglītību kā sabiedrības normu, garantēt drošu un uzturošu bērnu vidi, saskaņot mācību programmas ar nākotnē nepieciešamajām prasmēm un radīt elastīgus ceļus starp izglītību, apmācību un nodarbinātību. Lai to panāktu, ir arī jāveicina pielāgošanās spēja un radošums, sagatavojot iedzīvotājus ne tikai konkrētām darbvietām, bet arī vairākām pārmaiņām dzīves laikā. Ir jāuzlabo izglītojamo mobilitāte no skolas uz universitātēm, lai viņi gūtu labumu no labākās izglītības, ko piedāvā Eiropa un kas sagatavo viņus nenoteiktībai, atvērtībai un kritiskai domāšanai.

ES ir vajadzīga skaidra pieeja, lai piesaistītu un apmācītu gan kvalificētu darbaspēku augošajai pakalpojumu un aprūpes ekonomikai, gan radītu intelektuālās spējas, kas vajadzīgas tās pētniecības un inovācijas potenciāla stiprināšanai, vienlaikus izvairoties no reģionālas nelīdzsvarotības. Ņemot vērā zinātnieku un inženieru būtisko lomu inovācijas veicināšanā, konkurētspējas nodrošināšanā un pārejā uz ilgtspēju, ES būtu pēc iespējas labāk jāizmanto savi talanti, lai palielinātu *STEM* (zinātnes, tehnoloģiju, inženierzinātņu un matemātikas) absolventu skaitu gan profesionālajā izglītībā un apmācībā, gan augstākajā izglītībā.

ES būtu jāpagatavo izmantot priekšrocības, ko sniedz automatizācijas un ģeneratīvo MI sistēmu paātrināšana, ieguldot plaša mēroga pārkvalifikācijā un kvalifikācijas celšanā, veicinot MI pratību iedzīvotāju vidū. Tas stiprinātu noturību, samazinātu nevienlīdzību un nodrošinātu, ka MI sniegtie ieguvumi tiek plaši izplatīti. Sasaistot izglītības reformu ar tādu darba tirgus un sociālo politiku, kas ir orientēta uz nākotni, ES var pārvērst revolucionāras pārmaiņas par iespēju lielākam taisnīgumam, iespēju nodrošināšanai un paaudžu solidaritātei.

Galvenā joma Nr. 7: demokrātijas kā kopēja labuma pamatu stiprināšana

ES būtu jārīkojas, lai vērstos pret polarizāciju, manipulāciju ar informāciju un dezinformāciju, ko pastiprina sociālie mediji un MI algoritmi. Tam būtu jāietver mediju un digitālās pratības jautājumu risināšana un atbalsts uzticamām un neatkarīgām informācijas ekosistēmām, kas palīdz radīt kopīgas apspriežu telpas, pārvarot informācijas burbuļus. Skolas būtu vēl vairāk jāspēcina izmantot to izšķirošo lomu medijpratības veicināšanā un noturības pret dezinformāciju veidošanā. Ir vajadzīga uz pierādījumiem balstīta un koordinēta rīcība, lai aizsargātu jauniešus no sociālo mediju un digitālo tehnoloģiju negatīvās ietekmes, jo īpaši attiecībā uz viņu garīgo veselību un labbūtību, un lai viņi varētu labāk izmantot šo tehnoloģiju priekšrocības.

ES būtu jāstiprina atbalsts sociālajai kohēzijai un kopienas veidošanai, izmantojot inovatīvus veidus, kā iesaistīt vietējās kopienas un veidot partnerattiecības ar tām, arī izmantojot līdzdalīgas teritoriālās attīstības instrumentus. ES, dalībvalstīm un kandidātvalstīm būtu uzstājīgi jāīsteno kopīgais redzējums par ES (sk. galveno jomu Nr. 1), aizsargājot un veicinot tiesiskumu, mediju brīvību un pilsoniskās sabiedrības brīvības un stiprinot rīkkopu ārējas manipulācijas ar informāciju un iejaukšanās, kā arī dezinformācijas apkarošanai. Komisijai un

⁵⁷ Eiropas Komisija, *Measuring sustainable and inclusive wellbeing: a multidimensional dashboard approach*, 2025, <https://data.europa.eu/doi/10.2760/4186342>.

citām ES iestādēm būtu jāizstrādā skaidrāka komunikācijas stratēģija, lai labāk informētu Eiropas iedzīvotājus un uzņēmumus par ES un saglabātu viņu izpratni un atbalstu. ES būtu arī jāturpina centieni attiecībā uz balstiesisko demokrātiju, rīkojot atklātas un uz pierādījumiem balstītas debates par politikas risinājumiem. Tai būtu arī jāstiprina saiknes ar pilsonisko sabiedrību un vietējiem demokrātiskajiem aktoriem. Komisijai būtu jāierosina pasākumi demokrātiskās noturības un pilsoniskās sabiedrības stiprināšanai visā Eiropā, nodrošinot īpašus satvarus, stratēģijas un atbalstu.

Galvenā joma Nr. 8: demogrāfisko pārmaiņu prognozēšana un taisnīguma stiprināšana starp paaudzēm

ES būtu jāizstrādā tāds taisnīguma satvars starp paaudzēm, kura mērķis būtu nodrošināt, ka šodien pieņemtie lēmumi nekaitē nākamajām paaudzēm, un palielināt dažādu vecumu cilvēku solidaritāti un iesaisti, kas vēl vairāk palīdzēs izmantot demogrāfiskās pārmaiņas kā iespēju, nevis kā destabilizējošu spēku. Šai stratēģijai vajadzētu būt intersekcionālai, un tās mērķim vajadzētu būt mazināt sarežģīto neaizsargātību, kas pārklājas un apdraud Eiropas sabiedrības noturību, sākot no klimata pārmaiņām un beidzot ar pamatpakalpojumu sniegšanu, piekļuvi veselības aprūpei un ilgtermiņa aprūpei vai sociālajai iekļaušanai. Stratēģijai būtu jāļauj Eiropas politiku pielāgot pašreizējām un nākamajām paaudzēm, pārskatot un pārveidojot mūsu lēmumu pieņemšanu, lai garantētu, ka tās pamatā ir vērtības un mērķi nodrošināt eiropiešiem uzplaukumu ilgtermiņā.

4. SECINĀJUMS

Darbību īstenošana ceļā uz noturīgu ES 2040. gadā, izmantojot prognozēšanas paņēmienus un procesus, ļaus Savienībai pilnībā izmantot savu pārveidojošo spēku mainīgajā globālajā kontekstā. ES būs jāpārvar sekas, ko radīs dažādās ilgtermiņa globālās norises un pašas ES īpašās problēmas, kas izklāstītas šajā ziņojumā. Saskaņota rīcība un pārvaldība galu galā ļaus ES pārvarēt pēkšņas krīzes un strukturālas pārmaiņas. Lai to panāktu, ir jādomā ārpus īstermiņa un vidēja termiņa politiskajiem cikliem un jāpieņem perspektīva, kas labāk novērtē šodien uzsāktās politikas ilgtermiņa ietekmi, kā arī tās noturību atšķirīgos nākotnes scenārijos.

Šajā nolūkā, pamatojoties uz 2019.–2024. gadā veikto darbu, Komisija turpinās balstīt savu politiku ar stratēģisko prognozēšanu, pieņemot arī ikgadējos stratēģiskās prognozēšanas ziņojumus, kas aptver attiecīgos transversālos tematus.

No 2026. gada šo ziņojumu pamatā būs stingrs prognozēšanas process, kurā saskaņoti tiks pētīti alternatīvi iespējamie nākotnes risinājumi dažādās politikas jomās. Papildus gada ziņojumu publicēšanai Komisija nodrošinās, ka šajā jaunajā pilnvaru termiņā prognozēšanas instrumenti tiek pilnībā integrēti politikas veidošanā, lai mūsu politika būtu ietekmīgāka un uz nākotni balstīta un lai Eiropas Savienībai varētu būt ilgstoša un būtiska ietekme arvien lielākas sarežģītības apstākļos. Tā pamatā būs pēdējos gados attīstītās spēcīgās prognozēšanas spējas, kas īpaši paredzētas nenoteiktības prognozēšanai un risināšanai. 2026. gada stratēģiskās prognozēšanas ziņojumā galvenā uzmanība tiks pievērsta ES nākotnei mainīgā pasaulē.